

Radoslav Ivančik, Rastislav Kazanský

Teoretické východiská skúmania problematiky definovania konfliktov

---

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 17, 81-91

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
Nr 17, 2015 (81–91)

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA
PROBLEMATIKY DEFINOVANIA
KONFLIKTOV

THEORETICAL BACKGROUND
FOR THE RESEARCH
OF DEFINITION PROBLEMS
OF THE CONFLICTS

RADOSLAV IVANČÍK
RASTISLAV KAZANSKÝ
Generálny štáb Ozbrojených síl SR
Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy

ABSTRACT

Armed conflicts represent an inseparable part of the development of human civilisation from its beginning till today. Regardless the type of conflict, intrastate or international, their destructive power is tremendous, and therefore they cause enormous human, economic, social, environmental and further damages. As the number of conflicts, the destructiveness of used weapons and weapons systems, the number of casualties and amount of caused damages has grown, conflicts have become one of the most intensive and serious global security problems. For that reason, the research of conflicts has become an inseparable part of security science.

Key words: Conflict, security, research, causes of conflicts, mankind, and society.

ABSTRAKT

Ozbrojené konflikty predstavujú neoddeliteľnú súčasť vývoja ľudskej civilizácie od jej vzniku až po súčasnosť. Bez ohľadu na to, či ide o konflikty vnútroštátne alebo medzištátne, ich deštruktívna sila je obrovská a preto spôsobujú enormné ľudské, hospodárske, ekonomické, sociálne, environmentálne a ďalšie škody. Tým ako rástol počet konfliktov, ako rástla ničivosť v nich používaných zbraní a zbraňových systémov a ako rástol počet ich obetí a objem spôsobených škôd, stali sa jedným z najintenzívnejšie vnímaných globálnych bezpečnostných problémov. Aj z tohto dôvodu sa problematika skúmania konfliktov stala neoddeliteľnou súčasťou bezpečnostného výskumu.

Kľúčové slová: Konflikt, bezpečnosť, výskum, príčiny konfliktov, ľudstvo, spoločnosť.

Úvod

Jeden z najväznejších problémov, s ktorým sa stretávame pri výskume konfliktov, predstavuje neexistencia unifikovanej a všeobecne platnej definície konfliktu. A to aj napriek tomu, že pojem konflikt sa dnes používa pomerne veľmi často, najmä v politike, v oblasti bezpečnosti a obrany, v medzinárodných vzťahoch alebo v žurnalistike, v rôznych správach, reportážach alebo komentároch, v rámci informovania divákov a poslucháčov prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov, ale aj v bežných rozhovoroch obyčajných ľudí.

Pritom v odbornej literatúre sa môžeme stretnúť s pomerne veľkým počtom rôznych definícií konfliktov, z ktorých niektoré sa používajú častejšie, niektoré menej často, a niektoré sa okrem konkrétnej publikácie, v ktorej sú uvedené, nepoužívajú takmer vôbec. Vyplýva to nielen z toho, že konflikt predstavuje veľmi zložitý a multidimenzionálny sociálny jav, ale aj z toho, ako na problematiku konfliktov nazerajú autori jednotlivých definícií. Z iného uhla pohľadu sa totiž na konflikt díva vojak, inak politik, inak politológ, inak sociológ a inak ekonóm alebo bezpečnostný expert. Odlišný pohľad na konflikt je tiež ovplyvnený tým, aké osobné skúsenosti

majú jednotliví odborníci s konfliktom alebo národy či krajiny, z ktorých pochádzajú, alebo v ktorých výskum konfliktov prebieha. Samozrejme, na výskum vplývajú aj mnohé ďalšie faktory, ktoré ho vo väčšej či menšej miere ovplyvňujú.

V odbornej literatúre sa preto nachádzajú definície, ktoré definujú konflikt veľmi všeobecne a vytvárajú len základné východiská pre skúmanie tohto javu, ale na druhej strane tiež definície, ktoré sa podrobnejšie venujú určitým, konkrétnym a špecifickým vlastnostiam konfliktov. Pre analýzu a definovanie konfliktu z pohľadu medzinárodnej bezpečnosti je potrebné stanoviť predovšetkým tie vlastnosti a prvky, ktoré sú spoločné pre všetky konflikty všeobecne, bez ohľadu na ich špecifikáciu alebo typológiu.

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA PROBLEMATIKY DEFINOVANIA KONFLIKTOV

V odbornej literatúre sa možno stretnúť s viacerými definíciami konfliktov od významných zahraničných i domácich autorov.

Zo zahraničných autorov, Wallensteen prezentuje názor, podľa ktorého konflikt predstavuje viac než len určité správanie či konanie, a preto musí obsahovať určitý prvok nezlučiteľnosti, teda vážnej nezhody medzi minimálne dvoma stranami, ktorých požiadavky nemôžu byť naplnené v rovnaký čas. Nezlučiteľnosť ich pozícií spočíva v nedostatku obmedzených zdrojov. Je to stav, kedy protivníci vzájomný spor vnímajú ako hru s nulovým súčtom. Základnými prvkami konfliktu sú podľa neho aktéri, konanie a nezlučiteľnosť záujmov, podľa ktorých je sformovaná aj jeho definícia konfliktu ako „sociálnej situácie, v ktorej minimálne dvaja aktéri (strany) usilujú v jednom časovom bode o získanie obmedzených zdrojov, pričom úsilie strán zahrňa širokú škálu akcií od vyhrážania sa až po vedenie vojny a za zdroje sa nepovažuje iba ekonomické bohatstvo, ale všetko o čo má aktér (strana) záujem – od riešenia otázok spravodlivosti či morálky cez získanie politickej moci až po kontrolu určitého teritória“.¹

Podobnú definíciu vytvorili Bartos a Wehr, ktorí definujú konflikt ako „situáciu, v ktorej aktéri využívajú konfliktné správanie voči sebe navzájom, aby dosiahli nezlučiteľné ciele a/alebo vyjadrili svoje nepriateľstvo“.² Vo svojej analýze sa podrobnejšie venujú práve téme nezlučiteľnosti zá-

1 WALLENSTEEN, P. 2007. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. SAGE Publications, 2007. 311 s. ISBN 978-1-41292-859-5, s. 15

2 BARTOS, J. O. – WEHR, P. 2002. *Using Conflict Theory*. Cambridge : University Press, 2002. 219 s. ISBN 978-0-52179-446-6, s. 13.

ujmov, cieľov, vývoja konfliktného správania a nepriateľstva ako príčin vzniku konfliktov.

Pfetsch a Rohloff zasa chápu konflikt ako „*stret prekrývajúcich sa záujmov v oblasti národných hodnôt a tém, ako sú nezávislosť, právo na sebaurčenie, územie, hranice, distribúcia domácej a medzinárodnej moci, a prístup k moci*“.³

Heidelbergský inštitút pre výskum medzinárodných konfliktov (HIIK – Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung) považuje konflikt za „*stret záujmov (odlišných pozícií) o národných hodnotách, ktorý má určité trvanie a závažnosť (rozsah) a prebieha aspoň medzi dvomi stranami (organizovanými skupinami, štátmi, organizáciami, skupinami štátov), ktoré sú odhodlané sledovať svoj zámer a dosiahnuť svoj cieľ*“.⁴

Glasl zasa definuje konflikt ako „*interakciu medzi agentmi (jednotlivcami, skupinami alebo organizáciami), kde najmenej jeden agent chápe nezlučiteľnosť medzi jeho zmyslaním, myšlienkami, vnímaním a/alebo pocitmi a/alebo vôľou a zmyslaním, myšlienkami, vnímaním a/alebo pocitmi a/alebo vôľou iného agenta (alebo agentov) a cíti sa obmedzený jeho (ich) činnosťou*“.⁵

Mischnicková vníma konflikt ako „*súperenie medzi dvomi smermi konania, ktoré sú buď protikladné alebo sa vzájomne vylučujú*“.⁶

Uvedené definície nazerajú na konflikt z rôznych perspektív a zdôrazňujú odlišné elementy. Každá z nich je však založená na existencii minimálne dvoch aktérov, medzi ktorými je určitá nezlučiteľnosť záujmov a ktorí aktívne konajú, aby dosiahli svoj cieľ.

Podľa Webera je spoločnosť tvorená skupinami, ktoré sa navzájom odlišujú svojím statusom, a vzhľadom na rozdielny status majú aj rozdielne záujmy, ktoré vyvolávajú konflikty. Akékoľvek nádeje na možnosť odstránenia konfliktov zo života ľudskej spoločnosti sú teda v nadväznosti na

3 PFETSCH, F. R. – ROHLOFF, CH. 2013. *National and International Conflicts, 1945-1995: New Empirical and Theoretical Approaches*. New York : Routledge, 2013. 304 s. ISBN 978-1-13635-781-7.

4 HIIK. 2005. *Conflict barometer 2005. Crisis, wars, coups d'état, negotiations, mediations, peace settlements*. Dostupné na internete na: <http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2005.pdf>

5 GLASL, F. 1999. *Confronting Conflict: A First Aid Kit for Handling Conflict*. Pennsylvania : State University, 1999. 186 s. ISBN 978-1-86989-071-1.

6 MISCHNICK, R. 2007. *Nenasilná transformácia konfliktov*. Bratislava : PDCS. 162 s. 2007, s. 23

existenciu rozdielneho statusu skupín iluzórne, a preto sa treba zmieriť s večným bojom jedných proti druhým. V tejto súvislosti si je však potrebné uvedomiť, že záujmy skupín i jednotlivcov nie sú len protichodné, ale aj zhodné, čo vytvára predpoklady pre rovnováhu a dosiahnutie konsenzu.⁷

Simmel pri skúmaní konfliktov vychádzal z toho, že egoistické skupiny, ktoré existujú v spoločnosti, nie sú od seba izolované, ale naopak, sú prepletené tisíckami neviditeľných nítí. Práve prieniky skupinových záujmov podľa neho zmiernujú konflikty a vytvárajú pôdu pre stabilitu spoločnosti. Napriek tomu, konflikty sú neoddeliteľnou súčasťou života spoločnosti.⁸

Myšlienky Simmela rozvíjal Coser, ktorý sa vo svojej práci zameriaval na analýzu pozitívnych funkcií konfliktu. Podľa neho konflikt môže prispievať k udržaniu alebo adaptácii existujúcich sociálnych vzťahov či štruktúr. Práve u Cosera sa objavila jedna z ústredných myšlienok teórie konfliktu, podľa ktorej spoločensky nebezpečnými nie sú samotné konflikty, ale absencia pravidiel na ich zvládanie. Prítomnosť konfliktov je prirodzeným stavom spoločnosti. Nie prítomnosť, ale absencia pravidiel konfliktov v spoločnosti by bola podľa neho nenormálnym javom. Konflikt definoval ako „zápas o hodnotu, o určitý status, moc a zdroje, v ktorom cieľom je neutralizácia, spôsobenie škody alebo odstránenia súpera“. Podstatu konfliktu videl v strete hodnôt a záujmov rôznych sociálnych skupín.⁹

Zo slovenských autorov, Kusá definuje „konflikt ako stav, v ktorom jeden alebo dvaja (či viacerí) ľudia a spoločenstvá ľudí majú pocit, že ich záujmy sú nezlučiteľné. Väčšinou k sebe zaujmú antagonistický prístup, ktorý sa prejavuje spôsobovaním ujmy druhej strane. Usilujú sa presadiť svoje záujmy ovplyvňovaním druhej strany“.¹⁰

Podľa Hofreitera „konflikt predstavuje určitú kvalitu vzájomných vzťahov medzi jednotkami sociálneho prostredia – aktérmi, ktorými môžu byť jednotlivci, sociálne skupiny, štáty alebo koalície štátov, prejavujúce sa

7 HOFREITER, L. – ŠIMKO, J. 2007. Zdroje a oblasti konfliktov súčasného sveta. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. 2007. 95 s. ISBN 978-80-8040-330-0.

8 SIMMEL, G. 1918. *Der Konflikt Der Modernen Kultur*. Nabu Press. 2010. 34 p. ISBN 978-1-17192-928-4.

9 COSER, L. A. 1964. *The Functions of Social Conflict*. Free Press. 1964. 16th ed. 192 p. ISBN 978-0-02906-810-6.

10 KUSÁ, D. 2006. Riešenie konfliktov. Dostupné na internete na: <http://www.academia.edu/2556851/Riešenie_konfliktov_I_a_II>

v ich úsilí o presadenie svojich potrieb, dosiahnutie svojich záujmov a cieľov na úkor a proti vôli svojich oponentov, resp. ktoré sú protichodné so záujmami protistojacej strany“.¹¹

V Terminologickom slovníku vybraných základných pojmov a skratiek z bezpečnostného prostredia a vojenstva je konflikt definovaný ako „výsledok eskalácie krízovej situácie spôsobenej sledovaním protikladných a nezlučiteľných záujmov v jednej alebo viacerých zhodných oblastiach, pričom zisk jednej strany znamená stratu druhej strany. Proti sebe stojace strany sa snažia presadiť svoju vôľu prostredníctvom porážky druhej strany konfliktu“.¹²

Z českých autorov, Waisová definuje konflikt ako „sociálnu skutočnosť, kde sú v rozpore minimálne dve strany (individuá, skupiny, štáty), ktoré majú diferentný pohľad na dané fakty, prípadne rozdielne alebo protichodné záujmy“. Zároveň podľa nej „konflikt predstavuje situáciu, kedy v tom istom okamihu minimálne dvaja aktéri usilujú o získanie toho istého statku, ktorý je deficitný a nedokáže uspokojiť potreby oboch (všetkých) aktérov“.¹³

Bednařík vo svojej publikácii o riešení konfliktov uvádza definíciu, podľa ktorej konflikt predstavuje „vyjadrenie súčasného nároku dvoch, na opačných stranách stojacich záujemcov (jednotlivcov, skupín) o tú istú vec, ochotných o ňu bojovať. Je to stretnutie dvoch alebo viacerých do určitej miery sa vylučujúcich či protichodných snáh, síl a tendencií“.¹⁴

Krejčí zasa definuje konflikt ako „situáciu, kedy určitá skupina (kmeň, etnická skupina, ideologické zoskupenie či štát) alebo jednotlivec je v cieľavedomom spore s jednou alebo viacerými skupinami či jednotlivcami.“ Konflikt taktiež podľa neho „predstavuje zápas o hodnoty týkajúce sa zachovania alebo zvýšenia sociálnych istôt, statusu či moci, pričom odporcovia sa prostredníctvom konfliktu snažia neutralizovať, zraníť či odstrániť rivala alebo rivalov“.¹⁵

11 HOFREITER, L. 2008. *Teória a riešenie konfliktov*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2008. 206 s. ISBN 978-80-8040-347-8, s. 33

12 ŠILHA, J. a kol. 2006. *Terminologický slovník vybraných základných pojmov a skratiek z bezpečnostného prostredia a vojenstva*. Liptovský Mikuláš : Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadíka, 2006. 84 s. ISBN 80-89221-01-7.

13 WAISOVÁ, Š. 2005. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 174 s. ISBN 978-80-8689-833-9, s. 35

14 BEDNAŘÍK, A. 2011. *Riešenie konfliktov*. Bratislava : PDCS, 2. vyd., 2003. 201 s. ISBN 80-968095-4-7, s. 17

15 KREJČÍ, O. 2010. *Mezinárodní politika*. Praha : EKOPRESS, 4. vyd. 2010. 756 s. ISBN 978-80-86929-60-6, s. 142

Autori tejto state považujú konflikt za „sociálny vzťah dvoch alebo viacerých aktérov s protichodnými záujmami v tej istej oblasti, v ktorom aspoň jeden z aktérov systematicky používa ozbrojené násilie s cieľom presadiť svoje politické a/alebo iné záujmy“. Z pohľadu naplnenia cieľov tohto článku táto definícia zahŕňa aspekt systematickosti, teda organizovaného, cieleného a kontinuálneho použitia ozbrojenej sily, čím odlišuje ozbrojený konflikt od organizovaného zločinu, alebo náhodných patologických javov. Zároveň obsahuje prvok používania násilia pre dosiahnutie svojich cieľov.

Pri charakteristike a skúmaní politických konfliktov je potrebné zdefinovať aj pojem politická kríza, ktorý predstavuje začiatok vojenského riešenia sporov záujmov a mocí. Slovo kríza sa v postmodernom ponímaní stalo výrazom pre nepokoj a chaos v medzinárodnej politike, rovnako aj pojmom pre definovanie nesúladu a neporiadku v globálnej oblasti.

Nie každý konflikt predstavuje politickú krízu, ale každá kríza v sebe obsahuje stav konfliktu. Kríza predstavuje zvyčajne konflikt, ktorý vychádza zo sporu o konkrétny problém. Jedná sa o fázu zmeny stability na nestabilitu či istoty na neistotu v určitých procesoch vývoja. Kríza je určitý moment, alebo časové obdobie, po ktorom môže nastať podstatný zvrät vo vývine deja alebo systému.

Kríza je viac ako normálne napätie, nepokoj alebo rozkol v medzinárodných vzťahoch. Podľa Krejčího predstavuje „*typ konfliktu, ktorého špecifickým rysom je náhly výbuch neočakávaných udalostí a nepriateľských akcií spôsobených existujúcim konfliktom*“.¹⁶ Krízu v medzinárodnej politike charakterizujú nepredpokladané a neočakávané reakcie sporných strán, pocit veľkého nebezpečenstva, pocit nedostatku času na prijatie záverov a rozhodnutí a pocit hrozivých dôsledkov z nečinnosti.

Konflikty, ktorým dnes čelí ľudská civilizácia, sú v dôsledku globalizácie oveľa komplexnejšie a náročnejšie na riešenie ako kedykoľvek predtým. V medzinárodných vzťahoch v 21. storočí charakterizujú konflikty štyri základné komponenty:

- a) aktéri konfliktov,
  - b) oblasti sporných hodnôt,
  - c) postoje,
  - d) akcie.
- a) Medzi aktérov konfliktov v medzinárodnej politike najčastejšie zaraďujeme štáty. Na druhej strane môžu byť týmito aktérmi aj medzinárodné

¹⁶ Tamtiež, s. 142

organizácie, neštátne organizácie, revolučné hnutia či etnické skupiny. Len pre ilustráciu v období rokov 1818 až 1996 sa mocnosti (štáty) podieľali na 41 % konfliktov. Patrili k rozhodujúcim faktorom v iniciovaní konfliktov a zároveň boli najangažovanejšími aktérmi v medzinárodných konfliktoch. V súčasnosti ich podiel v angažovanosti v konfliktoch klesá v prospech nárastu podielov neštátnych aktérov.

- b) V oblasti sporných hodnôt ide najmä o predmet aktérov a pozíciu, ktorú chcú zastávať. Zúčastnené strany konfliktu, napríklad spomenuté štáty, sa snažia získať určité hodnoty, ktoré na jednej strane posilňujú ich moc a mocenský potenciál a na druhej strane im ju čiastočne odoberajú. Ide napríklad o územia všeobecne, o bezpečné územia a regióny, kontrolu nad zdrojmi, svetovú revolúciu alebo rozbitie nejakého štátu a pod. Konfliktné správanie účastníkov sporu v sebe zahŕňa postoje a akcie. Takéto správanie je spôsobené tým, že jeden z aktérov zaujíma určité postavenie, čo je v protiklade so zámermi, ideami a záujmami druhého aktéra.
- c) Postoje vyjadrujú predpokladané správanie sa štátov (mocností). Súvisia s nepriateľstvom, nedôverou, stereotypom a pocitom spravodlivosti. Predstavujú zdroj napätia a umožňujú vytvárať alebo podieľať sa na vytváraní odhodlania revolučných vodcov a obyvateľov aktívne konať.
- d) Akcie, ktoré v sebe konflikty obsahujú, môžu byť diplomatické, propagandistické, obchodné alebo iné. Sporné strany ich pri konfliktoch stavajú voči sebe.¹⁷

ZÁVER

Fakt, že konflikty sprevádzajú vývoj ľudstva od jeho vzniku až po súčasnosť vyplýva najmä z toho, že na svete ani v minulosti, ani v súčasnosti a s najväčšou pravdepodobnosťou ani v blízkej budúcnosti nebude existovať žiadny vyšší sudca, rozhodca alebo nadriadený orgán, ktorý by zaistil bezpečnosť a ochranu oprávnených záujmov jednotlivých štátov. Štáty sú tak nútené zaistiť si svoju bezpečnosť, obranu, slobodu, nezávislosť, integritu a ochranu svojich politických, ekonomických, bezpečnostných, energetických, kultúrnych a ďalších záujmov samé.

Navyše, sklon k násiliu, najmä kolektívnemu v podobe vojen či genocídy, je človeku vlastný. Bol to totiž človek, kto viedol prvú vojnu, a s najväčšou pravdepodobnosťou to tiež bude človek, kto bude viesť vojnu poslednú.

¹⁷ KREJČÍ, O. 2010. *Mezinárodní politika*. Praha : EKOPRESS, 4. vyd. 2010. 756 s. ISBN 978-80-86929-60-6, s. 143-145

Boj je zároveň prirodzenou súčasťou a podmienkou spoločenského pohybu, a tak sa spory medzi ľuďmi, kmeňmi, národmi či štátmi dlhé stáročia riešili prostredníctvom zbraní. I preto je veľmi zložité konflikty zastaviť.

A je to aj jeden z dôvodov prečo sa predstava, že sa podarí konflikty vylúčiť zo života ľudskej spoločnosti dnes javí ako veľmi nepravdepodobná a nereálna, a prečo viaceré väčšie či menšie konflikty možno očakávať aj v budúcnosti. Napriek tomu sa však s takýmto konštatovaním nemožno uspokojiť, ale je aj naďalej potrebné vyvíjať úsilie a prijímať opatrenia, ktoré by zabránili vzniku ďalších konfliktov, a tak na národnej, regionálnej, ako i na globálnej úrovni. Jednou z ciest je aj ich teoretické skúmanie a široká medzinárodná spolupráca nielen na poli politickom, ekonomickom alebo bezpečnostnom, ale aj na poli akademickom a vedeckom.

LITERATÚRA

1. AXT, H. J. a kol. 2006. *Conflict – a literature review*. Duisburg: Institute for Political Science. Dostupné na internete na: http://www.europeanization.de/downloads/conflict_review_fin.pdf.
2. BARTOS, J. O. – WEHR, P. 2002. *Using Conflict Theory*. Cambridg, University Press, 2002. 219 s. ISBN 978-0-52179-446-6.
3. BEDNAŘÍK, A. 2011. Riešenie konfliktov. Bratislava : PDCS, 2. vyd., 2003. 201 s. ISBN 80-968095-4-7.
4. COSER, L. A. 1964. *The Functions of Social Conflict*. Free Press. 1964. 16th ed. 192 p. ISBN 978-0-02906-810-6.
5. GLASL, F. 1999. *Confronting Conflict: A First Aid Kit for Handling Conflict*. Pennsylvania : State University, 1999. 186 s. ISBN 978-1-86989-071-1.
6. HIIK. 2003. *Methodological Approach since 2003*. Dostupné na: http://hiik.de/en/methodik/methodik_ab_2003.html.
7. HIIK. 2005. *Conflict barometer 2005. Crisis, wars, coups d'état, negotiations, mediations, peace settlements*. Dostupné na internete na: http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2005.pdf
8. HOFREITER, L. – ŠIMKO, J. 2007. Zdroje a oblasti konfliktov súčasného sveta. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. 2007. 95 s. ISBN 978-80-8040-330-0.
10. HOFREITER, L. 2008. *Teória a riešenie konfliktov*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2008. 206 s. ISBN 978-80-8040-347-8.

11. Kazanský, R. 2013. *Súčasné problémy výskumu medzinárodných konfliktov a kríz a ich riešenia*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2013. 215 s. ISBN 978-80-557-0573-6.
12. KREJČÍ, O. 2010. *Mezinárodní politika*. Praha: EKOPRESS, 4. vyd. 2010. 756 s. ISBN 978-80-86929-60-6.
13. KUSÁ, D. 2006. Riešenie konfliktov. Dostupné na internete na: <http://www.academia.edu/2556851/Riešenie_konfliktov_I_a_II>
14. LASICOVÁ, J. – UŠIAK, J. 2012. *Bezpečnosť ako kategória*. Bratislava : Veda – vydavateľstvo SAV, 2012. 264 s. ISBN 978-80-224-1284-1.
15. MISCHNICK, R. 2007. *Nenásilná transformácia konfliktov*. Bratislava : PDCS. 162 s. 2007.
16. PFETSCH, F. R. – ROHLOFF, CH. 2013. *National and International Conflicts, 1945-1995: New Empirical and Theoretical Approaches*. New York : Routledge, 2013. 304 s. ISBN 978-1-13635-781-7.
17. SIMMEL, G. 1918. *Der Konflikt Der Modernen Kultur*. Nabu Press. 2010. 34 p. ISBN 978-1-17192-928-4.
18. ŠILHA, J. a kol. 2006. *Terminologický slovník vybraných základných pojmov a skratiek z bezpečnostného prostredia a vojenstva*. Liptovský Mikuláš : Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadika, 2006. 84 s. ISBN 80-89221-01-7.
19. UCDP. 2011. *Definitions*. Dostupné na internete na: <<http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions>>
20. WAISOVÁ, Š. 2005. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 174 s. ISBN 978-80-8689-833-9.
21. WAISOVÁ, Š. 2011. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2011. 250 s. ISBN 978-80-7380-339-1.
22. WALLENSTEEN, P. 2007. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. SAGE Publications, 2007. 311 s. ISBN 978-1-41292-859-5.

PLUKOVNÍK GŠT. ING. RADOSLAV IVANČÍK, PHD.

Generálny štáb Ozbrojených síl SR,

radoslav.ivancik@gmail.com

doc. PhDr. RASTISLAV KAZANSKÝ, PHD.

Katedra bezpečnostných štúdií,

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov,

rastislav.kazansky@umb.sk